

Nr 188.

Av herrar Skoglund i Umeå och Jansson i Kalix, *angående utredning av frågan om inrättande av en högskola i Norrland.*

Frågan om utbildningsmöjligheternas demokratisering måste få en ökad aktualitet. Till det angelägna hör därvid, att kostnaderna för utbildningen förbilligas i sådan grad att även de obemedlade och mindre bemedlade begåvade ungdomarna få möjlighet att ägna sig åt högre studier. Förekomsten av stipendier verkar givetvis i sådan riktning. Särskilt betydelsefull har denna stipendieverksamhet blivit under de allra senaste åren, då stipendier i ökat antal och med större belopp lämnats den studerande ungdomen. En fortsatt utvidgning av stipendieverksamheten är emellertid alltfört önskvärd.

En annan lika önskvärd sak är att utbildningsanstalterna fördelas över olika delar av landet. Ett sådant förhållande inverkar nämligen alltid fördelaktigt på elevrekryteringen, enär detsamma i ökad grad möjliggör för bygdens och provinsens ungdom att få ägna sig åt sådana teoretiska och praktiska studier, som de kanske inte annars hade fått tillfälle att bedriva. Från statsmakternas sida har det därför varit en naturlig önskan att över landet fördela inte endast sådana utbildningsanstalter som de centrala verkstadsskolorna utan också de tekniska gymnasierna. Tillkomsten av dessa skolor — inte minst de sistnämnda — och deras fördelning inom landet har inneburit och kommer att innebära en ökad tillgång på för olika uppgifter väl kvalificerat folk. Betydelsen därav kan inte överskattas, i varje fall inte i Norrland, där efterfrågan på utbildat folk är större än inom andra delar av landet. Beträffande Norrland pågår nämligen sedan några år tillbaka en kraftig expansion på de ekonomiska, kulturella och administrativa områdena, som gjort rekryteringsfrågan till ett verkligt allvarligt problem. Särskilt gäller detta de mera betydande befattningarna inom industrien, de kulturella institutionerna och administrationen. Många gånger ha dessa kommit att beklädas av personer från södra och mellersta Sverige, vilka endast undantagsvis inriktat sig på att kvarstanna i Norrland. På grund därav ha också de olika posterna snabbt växlat innehavare. Mest markerat har detta varit i fråga om högskoleutbildat folk.

Ett förmerande och ett förbilligande av möjligheterna till högskoleutbildning har därför kommit att anses påkallat. Utifrån dessa utgångspunkter har då den tanken framförts att till lämplig plats i Norrland förlägga en högskola. Frågan därom fördes sålunda på sin tid på tal av framlidne landshövding Arthur Engberg, och den har sedermera understrukits i uttalanden av statsråd, professorer och andra auktoriteter. Under 1944

bringades den f. ö. också under riksdagens prövning utan att dock leda till positivt resultat. Över de vid denna riksdag i frågan framlagda motionerna förklarade emellertid naturvetenskapliga forskningskommittén, att »åtskilliga, om än icke alla, skäl tala för förläggande av ett universitet i Norrland, och dessa norrländska skäl kunna givetvis i viss utsträckning dessutom sägas beröra hela riket». »Sålunda är det uppenbart», fortsatte kommittén, »att ett universitet ur allmän kultursynpunkt har en mycket stor betydelse för den landsända, till vilken det förlägges. Norrland har vidare alltid lidit brist på intellektuell arbetskraft, och det är möjligt att flera norrlänningar skulle kunna förskaffa sig akademisk utbildning om ett universitet förlägges till Norrland, än om de som nu måste förlägga sina studier till sydligt belägna universitet.» »Möjligt är vidare», framhöll kommittén, »att flera akademiskt utbildade norrlänningar på detta sätt skulle stanna kvar i Norrland för att där utföra sin livsgärning, än som nu är fallet.» Naturvetenskapliga forskningskommittén avslutade sitt yttrande med att förorda bifall till förslaget om en utredning av frågan om ett universitet eller en högskola i Norrland.

Frågan huruvida en högskola bör förläggas till Norrland eller ej är emellertid också en statsfinansiell fråga. Med hänsyn härtill anse sig motionärerna för dagen böra stanna vid yrkandet om utredning. Tillkomsten av en högskola för Norrland är emellertid så ytterst betydelsefull för landsdelens materiella och kulturella utveckling att en utredning av frågan redan nu måste anses fullt motiverad. För en dylik talar också förhållandet, att frågan om ökade möjligheter till högskoleutbildning bör prövas i nära anslutning till den omprövning av frågan om folkskolan och dess påbyggnader, som nu pågår inom 1946 års skolkommision.

Under hänvisning till det anförda få vi därför hemställa,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan att till lämplig plats i Norrland förlägga en högskola.

Stockholm i januari 1948.

Gösta Skoglund.

Ivar Jansson,

Kalix.